

Tema 8: Fluctuacions Econòmiques i Creixement Econòmic a Llarg Termini

Miquel Oliver i Vert

University of Nottingham

Curs 2025-26

- **Professor:** Miquel Oliver i Vert
 - Doctor en Economia (University of Nottingham, 2025)
 - MSc Economia (Universitat de Barcelona, 2020)
 - Grau en Matemàtiques (UNED, 2025)
 - Grau en Economia (UdG, 2018)
- **Correu:** miquel.oliver@udg.edu
- **Tutorials:** hores a convenir per correu
- **Despatx:** 302

- $\text{Nota final Intro Eco} = 0.5 \cdot (\text{Nota 1r Quad.}) + 0.5 \cdot (\text{Nota 2n Quad.})$
- Per aprovar cal complir ambdues condicions:
 - Almenys un 5 de Nota final;
 - Almenys un 4 en cada Quadrimestre.
- Nota 2n Quad.:
 - 60% examen al final del quadrimestre;
 - 30% examen parcial (a concretar quan)
 - 10% valoració de la resolució de problemes i participació a classe.
- **Recuperació:**
 - Els dos exàmens finals de cada part (gener i juny) son les **úniques activitats recuperables**. Es poden recuperar conjuntament o per separat.
 - La nota de recuperació es calcula igual que la nota ordinària. Si s'aprova, a l'expedient hi quedarà un 5 (Apte).

Tema 8: Fluctuacions Econòmiques i Creixement Econòmic a Llarg Termini

Capítols 23 i 24 de Mankiw.

- 1 Introducció a la macroeconomia
- 2 Fluctuacions (curt termini) i creixement econòmic (llarg termini)
- 3 Regularitats empíriques
- 4 Models sobre cicles i creixement econòmic

De la Microeconomia a la Macroeconomia

- **Microeconomia:** Estudi del comportament d'un agent (consumidor, empresa, estat) o d'un mercat determinat (ignorant els efectes en altres mercats)
- **Macroeconomia:** s'interessa per l'economia en el seu conjunt, de manera agregada.
 - És a dir: la macroeconomia mira què passa quan ajuntem totes les decisions dels agents de l'economia.
 - Exemple: la microeconomia estudiaria si l'ocupació d'una empresa o sector disminueix; la macroeconomia, si la taxa d'ocupació del país disminueix.
 - Observa que és compatible que baixi l'ocupació en un sector, però que l'ocupació nacional pugi (si l'augment d'un altre sector ho compensa).

Alguns temes importants de la macroeconomia

- Per què les economies tendeixen a créixer?
- Quines són les causes i les conseqüències de les fluctuacions econòmiques?
- Què poden fer els governs/bancs centrals per evitar les recessions?
- Com afecten la política fiscal i la política monetària en el nivell de producció i preus?
- Quin efecte té un augment dels tipus d'interès en el consum i la inversió?

Variables d'interès més típiques

La macroeconomia analitza el comportament de l'economia respecte:

- **Producció total de béns i serveis:** PIB, taxa de creixement del PIB;
- **Mercat de treball:** Taxa d'ocupació i atur;
- **Preus i inflació:** IPC (Índex de Preus al Consum) i taxa d'inflació;
- **Diners i finances:** tipus d'interès, oferta monetària;
- **Sector exterior:** tipus de canvi, balança comercial (exportacions menys importacions);
- **Sector públic:** Despesa pública, dèficit, deute públic;

Polítiques d'interès més típiques

La macroeconomia estudia l'efecte de polítiques en l'economia agregada.

- **Polítiques monetàries:** canvis en la quantitat de diners o el tipus d'interès;
- **Polítiques fiscals:** canvis en els impostos o les despeses governamentals;
- **Polítiques d'oferta:** canvis en la regulació laboral, canvis en el salari mínim, subsidis a la recerca;
- **Política exterior:** canvis en els aranzels, acords de lliure comerç, manipulació del tipus de canvi;

Com es mesura la producció?

- Com definim la producció total de l'economia?
 - Si només existís un tipus de producte, fàcil: total d'unitats produïdes a l'economia.
 - Però es produeixen una gran varietat de productes i serveis diversos... Com els agreguem?
- **PIB (Producte Interior Brut):** El valor de mercat dels béns i serveis finals produïts en l'interior del país durant un període de temps determinat.
 - **Valor de mercat:** preu per quantitat.
 - **Béns i serveis finals:** que es destinen ús final (consum, inversió o despesa pública), no com a material per produir altres béns o serveis (el valor d'aquests productes intermedis ja està incorporat en el valor del producte final; per això, incloure els productes intermedis en el càlcul del PIB implicaria una doble comptabilització).
 - **Produïts en l'interior del país:** importa on s'ha produït (observa que les multinacionals poden manipular el valor del que han produït en un país).
 - **PNB (Producte Nacional Brut):** valor dels béns i serveis finals produïts pels factors de producció d'un país, independentment que estiguin dins o fora del país.

Les tres maneres de calcular el PIB

Hi ha tres maneres equivalents (a la pràctica hi poden haver discrepàncies, per errors de mesurament)

- ① **Mètode de la despesa:** suma de totes les despeses finals fetes pels agents de l'economia:
 $\text{Consum} + \text{Inversió} + \text{Despesa pública} + \text{Exportacions netes (exportacions menys importacions)}$.
- ② **Mètode del valor afegit:** suma dels valors afegits de totes les empreses.
 - El valor afegit és el valor de les vendes de l'empresa menys les compres per part de l'empresa de béns intermedis fets per altres empreses.
- ③ **Mètode de les rendes:** ingressos (rendes) rebuts pels treballadors, beneficis dels propietaris del capital físic o financer, i impostos nets (impostos menys subvencions)

Què no mesura el PIB?

- **Treball no remunerat:** feines de la casa, producció per al consum propi, o voluntariat.
- **Economia submergida.**
- **Desigualtats:** no diu com es reparteix la producció entre la població.
- **L'impacte ambiental:** un major PIB venir a costa de major destrucció de recursos naturals o contaminació.
- No mesura el **benestar**, tot i que sol estar positivament correlacionat amb variables lligades a benestar.

PIB nominal, real i per capita

Diem 'nominal' per dir que ho expressem en termes de diners; i 'real' per referir-nos a quantitat (de béns i serveis).

- **PIB nominal:** Valor total de la producció en un període usant els preus del mateix període.
 - Observa que un augment del PIB nominal pot ser degut a un augment de quantitats, però també a un augment de preus.
 - Si el que volem és mesurar quant produïm, hem de corregir el PIB nominal pel canvi degut a preus.
- **PIB real:** Valor total de la producció en un període usant els preus d'un any de referència.
 - La idea: $\text{PIB real}_t = \sum_{i=1}^n p_{i,t_0} y_{i,t}$, on t_0 és l'any de referència, i $y_{i,t}$ i $p_{i,t}$ la quantitat produïda i el preu, respectivament, del producte i en el període t .
 - Observa que la comparabilitat temporal no està exempta de crítica: productes nous, o canvis de qualitat.
- Renda per capita o **PIB per capita** = $\frac{\text{PIB}}{\text{població}}$

Índex de preus

Un **índex de preus** és un número que ens serveix per resumir i comparar l'evolució d'un conjunt de preus.

Dos exemples destacats:

- **Deflactor del PIB** = $\frac{\text{PIB nominal}}{\text{PIB real}}$

(és a dir, si el PIB real representa la quantitat de producció, el Deflactor del PIB és el preu que fa que el valor monetari d'aquesta producció sigui la indicada pel PIB nominal)

- **IPC (Índex de Preus de Consum):** Nivell de preus d'una cistella determinada de béns i serveis.
 - La idea: $IPC_t = \sum_{i=1}^n a_i \cdot p_{i,t}$.
 - Observa que l' IPC_t és el que costa comprar la cistella $\{a_1, \dots, a_n\}$ en el període t, on a_i és la quantitat del bé i en la cistella.

Cicles i tendència

- Un **cicle** és una seqüència d'esdeveniments que es repeteix en el temps.
- Els cicles econòmics són la successió de períodes d'expansió i recessió que es van alternant.
 - **Expansió (o recuperació)**: períodes de creixement sostingut de la producció.
 - **Recessió**: períodes de disminució sostinguda de la producció.
- Diem que una variable és **procíclica** quan sol augmentar en els períodes d'expansió i disminuir en els de recessió.
Exemples: Inflació, ocupació, consum, inversió.
- Diem que una variable és **anticíclica** quan sol augmentar en els períodes de recessió i disminuir en els d'expansió.
Exemples: Atur, tancament d'empreses.
- Hi ha variables que no tenen una relació clara amb els cicles (**acícliques**) o que responen amb retard (**retardades** o *lagging*) o anticipadament (**adelantades** o *leading*).